

Geheim

1 november 1989

Auteurs: Leo Lentz, Hans van Tuijl

Volume: 19

Nummer: 2

Pagina's: 10-14

Documenten

- [vonk_jrg19_026.pdf](#)

10 geheim leo lentz en hans van twa jos heeft iets bij zich het zit in zijn broekzak als je goed kijkt kun je het zien we zitten in de ochtendkring wat zou het kunnen zijn de kinderen worden nieuwsgierig wan neer hij erover vertelt al snel blijkt iedereen wel iets geheimzinnigs bij zich to hebben dat angstvallig onder een vest of in de tas verborgen moet blijven een thema ontstaat langzamerhand vanzelf geheimen zijn spannend je kunt er menig uur geboeid aan werken taalbeschouwing rond geheimen kan dat ook gesloten voelen omdat anderen een geheim het themawerk hebben dat jij niet mag weten sommigen gebruiken daarvoor geheimtaal of geheimschrift er ver taalbeschouwing rond geheimen is geen schijnen in de klas borden met raadselachtige doel op zichzelf het gaat in de eerste plaats woorden en tekens een eigen schrijftaal wordt om het thema de hele klas komt in het teken ontwikkeld en sours wordt een geheim verraden to staan van geheimen door allerlei wat doe je dan eigenlijk en wat zijn de gevolgen teiten die rond dit onderwerp opgezet zijn enkele waken lang is er regelmatig gewerkt rond de taalbeschouwingles is daar slechts 66n van het thema geheimen niet iedere dag niet ieder het vormt zeker niet de hoofdmoot van het thema uur maar minstens een vaste middag per week work daarom nu eerst een korte beschrijving van en sours als het uitkwam een uurtje op een andere de voornaamste thema activiteiten vervolgens dag geven we een aantal mogelijke ideeën voortaalbe schouwingsonderwijs nadat iedereen zijn of haargeheime voorwerp heeft laten zien en daarover verteld heeft volgt een taalbeschouwing gesprek over geheimen wie heeft erwel eens een geheim iedereen vertel je je geheim altijd aan over geheimen staat niets in de taal methode we iemand of hou je het voor jezelf we paten over moeten zelf bedenken wat voor taalinzicht in dit vertrouwen dat je nodig hebt dat niemand het thema ontwikkeld kan worden in klas 3 4 in prin doorvertelt jos wilwel een geheim vertellen maar cipe zijn er eindeloos veel mogelijkheden wan kan hij de klas vertrouwen iedereen knikt ja neer we nauwkeurig kijken naar de teksten van de beloven dat je er tegen iedereen over zult zwijgen kinderen en luisteren haar hun grapjes en woord elk kind belooft het plechtig met een handdruk spelletjes wij werken in ditartikel vier mogelijke jos vertelt zijn geheim dat we hier niet kunnen ver den van taalbeschouwingen uit taalbeschouwen klappen de vertelde geheimen van de kinderen is kijken we kijken haar zijn opgeschreven en gedrukt een gedruktgeheim het woord

geheim lijkt geen geheim meer tenzij je voor jezelf een de taal van geheimen geheime naam verzint pseudoniemen voor iede met taal bondgenootschappen sluiten ree in de klas praten en schrijven over je buiten de taal van de haman nov 1989 19 de jaargang nummer 2 liammommar een geheimzinnig 1 ggeedzler 2gedaan gelopen 3geheim geduld woord gedachte gesprek geluid als je goad kijkt bevat ieder woord eigenlijk een gebit geheim dat ontrafeld kan worden door bijvoorbeeld geloof te kijken haar de vorm uge heim wat is dat voor woord waar doet het ons aan denken welke woorden hebben net zo n vorm we gaan met de klas verzamelen gedoe roept richard datgaat het eerste rijtje doe je de tweede rij heb je gedaan ook met ge gezeur dat zegt mijn moeder altijd wat is er nu met de geheim rij aan de hand een houd op met dat gezeur gedram gehuir geheim doe je niet je hebt het niet gedaan maar geschreeuw plotseling komt er een stroom van watdan een geheim hebje zegt melikka geduld ge woorden geluid gesprek gebit geloof ellen heb je een gedachte kun je hebben kun je een zit in haarwoordenboekje te kijkenen meldt geduld gesprek hebben jawel en een geluid ik doe gedachte 1k heb geschreven zegt selahattin een geluid zegt richard 1k heb zo n raar geluid geschreven en weer komt een nieuwe stroom zegt een ander en dan hij heeft de klok geluid gewerkt geroepen gelopen gedaan gehuild raar woord is dat het past eigenlijk in ieder rijtje enzovoort het bord staat vol kris kras opgeschre geluid luiden dat is het geval met meerwoorden ven ge woorden rijtjes maken welke woorden uit die rij gedachte denken gesprek spreken horen bij elkaar de strange moeders zorgen voor gebit ja bijten geloof aarzeling loven het eerste rijtje wat een gedoe wat een gezeur opzoeken in het woordenboek we schrijven die 1 gedoe woorden ernaast overal past een woordje bij gezeur alleen wat is er metgeheim aan de hand geheim gedram heimen wat is dat helm de meester weet het geschreeuw ook niet hij zal het opzoeken in een speciaal geren woordenboek toch een geheimzinnig woord gesjouw nietwaar dat woord geheim 1 geklets gelach waar gaat het om in deze taalbeschouwingsles kan de klas pas nu verder met het thema omdat selahattin geeft een aanzet voor een tweede rijtje eerst het woord geheim onderzocht moet wor wat je gedaan hebt den moeten in klas drie vier de functiemogelijk 1 gedoe 2gedaan heden van het voorvoegsel ge behandeld wor gezeur gelopen den moet op deze manier het verschil behandeld gedram gewerkt worden tussen zelfstandig naamwoord voltooid geschreven deelwoord en zelfstandig gebruikt voltooid deel geroepen woord het antwoord opal die vragen luidt hetzelfde de neen in deze les gaat het erom dat de leerlin gen oog krijgen voor de vorm van een woord het gaat om het leren kijken onderzoeken spelen en als het rijtje half of is ontdekken we dat we de hele vergelijken waarbij zowel het woordenboek als de eerste rij kunnen gebruiken om de tweede aan te eigen woordenschat en het eigen taalgevoel de vullen lk heb gezeurd gedramd geschreeuwd bronnen van kennis zijn het gaat om het leren we hebben nu wel twee rijtjes maar waar is ons gebruiken om het mobiliseren van dat vermogen geheim gebleven vraagt carla een derde rij dat iedere taalgebruiker bezit 19 de jaargang nummer 2 nov 1989 nrart imalammummtlii niemand trurvzfpuevsg mag het horen een van de manieren om een boodschap geheim te houden is een code te verzinnen die anderen niet begrijpen dat kan geheimtaal zijn waarin alle woorden worden omgedraaid of bepaalde begrip een ge-

heim most je bewaren een geheim sluit je pen namen krijgen die anderen niet begrijpen veel met jezelf of met anderen en verder mag niemand avonturenboeken bevatten wel ergens een briefje ervan weten woorden en zinnen die alleen in die met een raadselachtige boodschap het kan ook ene groep gedeeld worden de rest staat erbuiten met geheimschrift in taalbeschouwingsonderwijs kunnen we kijken de klas uit het begin van dit artikel heeft met twee haar woorden en zinnen maar we kunnen ook soorten geheimschrift gewerkt de eerste was het onderzoeken hoe we de taal in alledaagse situa schrift met de lettersleuter zoals je een sleutel ties gebruiken bijvoorbeeld bij geheimen nodig hebt om een slot open te maken zo heb je ook voor ieder geheimschrift een sleutel nodig bijvoorbeeld daze erbij horen c le if ig waarom hoor je er soms wel bij en soms niet in ni ol pi qli r sl t uv i l jwx 1 1 1 y 1rz iedere klas in iedere school in iedere gemeen schap ontstaan groepjes en die hebben altijd wel het alfabet van 26 letters verdeeld in twee rijen een paar geheimen als je erbij hoort mark je dat van dertien de sleutel is a n b o enzovoort er afspraken gemaakt worden over wie er wel en ledere letter uit de bovenste wordt vervangen door niet bij mag over wat je wel of niet vertelt aan de de corresponderende letter uit de bovenste rij hoe juf of aan je ouders het is een soort bondgenoot komt het dat we nu al die geheimschriftwoorden schap waarin je elkaar vertrouwt en solidair bent niet meer uit kunnen spreken lijken het nu nog welke ervaringen hebben de kinderen in dergelij wel nederlandse woorden en wie kan de volgen ke situaties wat verwacht je van elkaar ben je de regal nog uitspreken wel eens teleurgesteld kun je geheimen goad bewaren waarover gaan geheimen pvc 7 17 m1 47 erbuiten staan de letters zijn vervangen door tekens voor de ontcijfering heb je de stersleutel nodig teken een als je erbuiten staat en je merkt dat er een geheim star op het bord en vul die langzaam in is dan word je nieuwsgierig of jaloers bijvoorbeeld thuis als je de kamer binnenstapt en je ouders stoppen plotseling met praten als er een groepje in de hoek van de klas staat te gniffelen en geheim zinnig omkijkt of je het niet kunt horen wat doe je als je erbuiten staat wat voel je dan houdt een geheim van een antler altijd iets vervelends in petto of volgt er ook wel eens iets leuks wanneer last het je koud en wanneer mask je je er druk om probeer je wel eens iemand een geheim te ontfut selen en hoe doe je dat nov 1989 19 de jaargang nummer 2 de x en de q zijn weggelaten die heb je loch bijna namen verzamelen nooit nodig wat is nu het verschil tussen dit schrift en ons schrift de kinderen verzamelen de namen van de hele er zijn heel wat tekensystemen die door groepen klas op het bord wanneer er veal buitenlandse gehanteerd worden de marconist met zijn streep namen zijn kunnen die gerubriceerd worden op jes en punten de pictogrammen op het station het land van herkomst welke namen komen erg verkeersborden de vlaggen op de schepen enzo vaak voor in nederland turkije marokko portu voort die zijn niet geheim gal kijken in het telefoonboek van welke namen indien marokkaanse kinderen in de klas het ara je lange rijen vindt naambordjes op de deuren in bisch schrift beheersen is dat een extra mogelijk de buurt verzamelen en onderzoeken waar de held voor uitbreiding hoe kun je die verschillende bewoners uit de buurt vandaan komen manieren van schrijven vergelijken letters tellen bijvoorbeeld waar kun je trouwens terecht met onze letters en in welke landen zien ze ons schrift als ge-

heimschrift wanneer zijn onze letters namen geschiedenis bedacht schreven er toen ook al mensen op andere manieren letters en tekens vormen een toen lang geleden jan van de bos verhuisde naar boeiend onderwerp in taalbeschouwingsonderwijs de rivier veranderde ook zijn naam en werd hij jan dijkman genoemd sinds 1811 heeft iedereen echter een vaste achternaam in dat jaar moest iedereen die nog geen achternaam had er een verzinnen en laten registreren sommigen zochten een naam die hoorde bij de plaats waar ze namen om je in te woonden anderen kozen voor hun beroep de bakker smid timmerman de boer weer andere verschuilen ren vonden een naam in een eigenschap van henzelf de bruin de korte de rooie ook dieren hoe kun je iets geheims opschrijven er een tekst vormden een inspiratiebron de vos de haas van drukken zonder jezelf bloot te geven je verzint d hondt konijn de leeuw en sommigen vonden een geheime naam eigenlijk verstop je je dan een het maar onzin en verzonnen grappige namen als beetje in die naam je zal niet de eerste schrijver naaktgeboren en suykerbuyk in de grote schat zijn die dat doet trouwens ook in de oorlog ver kamer van namen kunnen de kinderen op zoek zonnen mensen schuilnamen om niet opgepakt te gaan naar namen die passen bij plaatsen dieren worden hoe verzin je een schuilnaam je kunt je kleuren eigenschappen en beroepen misschien eigen naam iets veranderen of de naam nemen zijn er ook nog wel andere rubrieken te maken in van iemand die je wel graag zou willen zijn kinde een spel kan een ieder een nieuwe achternaam ren verwisselen en ruilen elkaars nam en de broers verzinnen die op eenzelfde manier goed bij je past hammed en abdoel kiezen dezelfde achternaam en tenslotte vormen gekke namen natuurlijk een en verruilen de voornamen zo wordt abdoel nu bron van veel plezier wie kan de grappigste naam hammed de vos melikka wordt anita van breena vinden in t telefoonboek oppassen dat de slacht veel buitenlandse kinderen bleken in een klas offers niet met telefoontjes lastig gevallen worden nederlandse namen te kiezen sommige namen betekenen ook iets hammed de vos verschuilt die zich ook als een vos namen en betekenissen namen uit de omgeving waarom klinkt breenaals een nederlandse naam kijken naar namen taalbeschouwingsonderwijs straatnamen uit de buurt waar komen die van we geven een paar ideeën daan iedereen schrijft zijn adres op het bord en 19 de jaargang nummer 2 nov 1989 vn it i ammo door die namen kunnen gerubriceerd worden zegt de naam ook iets over de geschiedenis van de straat of de buurt de fagelschool staat in de fagel straat die naam komt ook een paar keer in t dienst media en telefoonboek voor fagel wie was dat hoe zou je daar achter kunnen komen zouden de fagels informatie uit het telefoonboek het weten waar komt de naam van de woonplaats vandaan en waarom technologie heet nederland geen bovenland deze dienst waar de meeste scholen met leo lantz en hans van tug inschrijvingsnummer terecht kunnen biedt p a slo postbus 2041 nl 7500 ca enschede de volgende mogelijkheden ontlenen van 16 mm films catalogus op noten school kopiëren video-producties waaronder dit artikel is verschenen in de katemen taal b r t programma s schooltelevisie vaardigheid in de basisschool redactie leo cassette opsturen voor programma s van lantz en hans van tuiji een uitgave van de het lopende jaar oudere programma s slo enschede nvdr in de rubriek inge worden geleverd op een cassette met ge boekt wordt de volledige bundel gerecenseerd groepeerdeprogram-

ma sperdiscipline en het werd overgenomen met de toestemming leeftijdsgroep van het Instituut schoolradioprogramma s worden gekopieerd op cassette 1 verdam middelnederlandsch handwoor een distributiesysteem voor educatieve denboek geeft brj gheimen als betekenissen software word uitgebouwd 1 afheinen a0erken 2 bergen stoppen adres handelskaai 7 brussel tel 02 vroeger hadden we dus wel een werkwoord 217 41 90 uheimen dat verwant was met helm of heem het eigen huffs of erf we vinden die woorden nog terug in ons heimelijk wee het engelse home en natuurlijk in tusse door geheim school en museum het septembernummer van school en museum bevat het herfstprogramma van delvoordrachten toneel lezingen podzie en proza beeldopvoeding voor het onderwijs school en museum ministerie van de vlaamse gemeenschap kolonionstraat 29 31 1000 brussel 02 510 36 56 mu nov 1989 19 de jaargang nummer 2